

دستور العمل نحوه تأسيس، تمديد، اداره و
انحلال مراكز سلامت روان محلي
(اصلاحيه)

سازمان بحسبتي کشور

مرکز توسعه ميگيري
معاونت مشاوره و امور روانشناختي

(۱۳۹۶)

مقدمه:

نظر به اینکه بر اساس بند ۶ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی و ماده ۲۲۴ قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران که ماده ۲۶ در آن تنفیذ شده است صدور پروانه فعالیت برای ایجاد مراکز خدمات مشاوره اجتماعی بر عهده سازمان بهزیستی کشور می باشد همچنین با عنایت به بند الف ماده ۳۹ برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مبنی بر سطح بندی خدمات توانمند سازی، و بند ۸ ماده ۵۷ احکام دائم برنامه ششم توسعه، این دستورالعمل جهت اجرایی شدن مفاد فوق و آئین نامه های مرتبط با آن، توسط مرکز توسعه پیشگیری تهیه شده است و مبنای کار بهزیستی استان ها و کمیسیون های صدور پروانه در ستاد مرکزی و استان ها خواهد بود.

این دستورالعمل بر مبنای طرح شبکه ارتقای سلامت روان اجتماع نگر جهت راه اندازی مراکز سطح یک شبکه ارتقای سلامت روان، مراکز سلامت روان محلی تعریف شده است. هدف شبکه سلامت روان اجتماع نگر ارتقای سلامت روان افراد و اجتماع، کاهش مواجهه با عوامل استرس زا و افزایش تاب آوری و دسترسی مردم به خدمات مشاوره ای و روانشناختی و نیز بهره‌وری از ظرفیت های نیمه تخصصی موجود در جامعه است.

ماده ۱ - تعاریف

۱ - آیین نامه داخلی ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت: منظور آیین نامه ای است که در آن نحوه صدور و تمدید پروانه فعالیت شرح داده شده است و من بعد آیین نامه عمومی خوانده می شود.

۲ - موافقت اصولی، پروانه فعالیت، موسس، مسئول فنی و پروانه مسئول فنی مطابق تعاریف قید شده در آیین نامه داخلی ماده ۲۶ می باشد.

۳ - مرکز سلامت روان محلی: به مرکزی گفته می شود که توسط افراد حقیقی و یا حقوقی با کسب پروانه از سازمان بهزیستی و تحت نظارت آن در مناطق کم برخوردار شهرها، مناطق آسیب خیز و یا روستا ها راه اندازی شده تا به ارائه خدمات سلامت روان محلی با رویکرد های آموزشی، ارتقایی و جامعه نگر اقدام نماید.

۴ - خدمات مرکز سلامت روان محلی: شامل ارائه خدماتی نیمه تخصصی است که منجر به ارتقای سلامت روان در محله شود. این خدمات شامل نیازسنجی و اولویت بندی مشارکتی مشکلات روانی - اجتماعی، تسهیل گری محلی، ایجاد فرایندهای ارجاع افقی و عمودی، حمایت گیری، ایجاد تحرک در اجتماع محلی، ظرفیت سازی، تشکیل گروه های خودیار محلی آموزش محلی و برنامه ریزی محلی می باشد.

۵ - همکار محلی: منظور افراد محلی هستند که با مرکز سلامت روان محلی همکاری می نمایند.

۶- تسهیل گری: تسهیلگری راهی است برای رهبری بدون اینکه زمام امور بدست گرفته شود وظیفه تسهیلگر آماده کردن دیگران برای به عهده گرفتن مسئولیت است؛ کار تسهیلگر کمک به گروه است برای تعریف اهداف خود، ارزیابی نیازهای خود و هدایت بحث های گروهی.

۷- حمایت گیری: جلب همکاری و توجه ارگان های تصمیم گیر و تصمیم ساز و صاحبان منابع و قدرت جهت تصویب قوانین و در اختیار گذاردن امکانات و تسهیلات لازم برای رفع یک مشکل

۸- ظرفیت سازی: افزایش سطح آگاهی و توانمندی های کاری تخصصی و نیمه تخصصی در حوزه نظری و عملی مرتبط با سلامت روان

۹- گروه های خودیار محلی: گروه هایی متشکل از اعضای محلی با مشکل یا اهداف مشترک هستند که جلسات متناوبی را با حضور تسهیل گر جهت رفع مشکل و بهره مندی از تجربیات فردی تشکیل می دهند.

۱۰- اجتماع محلی: اجتماع کوچک که از نظر جغرافیایی تعریفی مشخص دارد و فعالیت های سلامت روان محلی در محدوده آن انجام می شود.

۱۱- برگزاری دوره های آموزش: یکی از روشهای ارتقای سلامت روانی _اجتماعی برگزاری دوره های آموزشی متعدد در حوزه سلامت روان برابردوره های مختلف سنی می باشد.آموزشهایی نظیر آموزش های مهارتهای زندگی، آموزش پیش از ازدواج ، آموزش زندگی خانواده، آموزش دوران بلوغ و نوجوانی و ...

۱۲- غربالگری: جستجوی فعال برای یافتن بیماری یا اختلال در افرادی که ظاهراً سالم هستند به وسیله تست های سریع، معاینات و یاد دیگر روشهای منطبق با آئین نامه مرتبط با این حوزه، که پایه و اساس مفهوم پیشگیری می باشد.

ماده ۲ - هدف

هدف از تأسیس مرکز سلامت روان محلی مداخله در تعیین کننده های اجتماعی سلامت روان در اجتماعات محلی ، ارتقای سلامت روان با رویکرد اجتماع محور و تسهیل دسترسی مردم و مناطق شهری و روستایی کمتر برخوردار به خدمات سلامت روان است. خدمات مرکز سلامت روان محلی راهبردی است برای دسترسی بیشتر مردم به خدمات روانشناختی و سلامت روان و نیز بهره گیری از توان علمی فارغ التحصیلان در حوزه روانشناسی و مشاوره برای ارائه خدمات سلامت روان به مردم در محله. این خدمات مبتنی بر دیدگاه سلامت روان ، روانشناسی و مشاوره اجتماع نگر می باشد. دراین دیدگاه کارشناس فعالانه به سوی مردم رفته و با استفاده از مهارت های تسهیل گری و حمایت گیری منجر به اجرای برنامه های سلامت روان توسط مردم می گردد.

ماده ۳ - شرح وظایف مراکز

الف - برگزاری کارگاهها و جلسات آموزشی در حوزه سلامت روانی - اجتماعی و در صورت نیاز ارجاع مخاطبین به مراکز مشاوره عمومی، توانبخشی، کلینیک های مددکاری، مراکز درمان و بازتوانی اعتیاد، مراکز اورژانس اجتماعی. تبصره ۱: انجام هرگونه مشاوره و مداخلات درمانی به عنوان تخلف مرکز محسوب می گردد.

ب - کار با اجتماع کوچک

۱- شناسایی سرمایه محلی^۱

۲- تشکیل گروه های محلی با هدف برنامه ریزی و اقدام مشارکتی محلی جهت مداخله در تعیین کننده های اجتماعی سلامت روان و ارتقای سلامت روان در افراد و گروه های اجتماع محلی

۳- ارزیابی محلی و شناسایی مشکلات و اولویت بندی آن

۴- تسهیل گری برنامه ریزی و اقدام مشارکتی محلی با تاکید بر داشته های^۲ محلی

۵ - استفاده از سرمایه محلی برای آموزش و فعالیت های محلی

۶- تشکیل گروه های خودیار^۳ محلی

۷ حمایت گیری محلی^۴

ج- غربالگری در حوزه سلامت روان : همکاری در اجرای برنامه های غربالگری در حوزه سلامت روانی - اجتماعی

ماده ۴ - شرایط و مدارک لازم و شرح وظایف متقاضی ایجاد مرکز (موسس)

الف - شرایط عمومی:

علاوه بر شرایط مندرج در آیین نامه داخلی ماده ۲۶ دارا بودن شرایط ذیل نیز الزامی است:

- دارا بودن حداقل ۲۵ سال تمام

تبصره ۲: برای اشخاص حقوقی مطابق آئین نامه داخلی ماده ۲۶ عمل شود .

ب - شرایط اختصاصی:

^۱ Community capital
^۲ asset
^۳ Self help
^۴ advocacy

۱- دارا بودن حداقل تحصیلات کارشناسی یا کارشناسی ارشد در رشته‌های روانشناسی بالینی و عمومی، مشاوره، علوم اجتماعی با گرایش‌های مددکاری، مطالعات زنان و خانواده و دیگر گرایشهای مرتبط

تبصره ۳: دارندگان مدرک کارشناسی ارشد رشته‌های فوق‌الذکر با مدرک کارشناسی غیر مرتبط هم می‌توانند مجوز تاسیس مراکز سلامت روان محلی را دریافت نمایند.

۲- دارا بودن دو سال تجربه کار عملی مرتبط

۳- گذراندن حداقل ۵۰ ساعت آموزش تخصصی شامل آموزش‌های اقدامات اجتماع محور با هدف ارتقای سلامت روانی - اجتماعی و دوره آموزشی حوزه سلامت روان بر اساس برنامه‌های مدون و مورد تأیید معاونت مشاوره و امور روانشناختی .

تبصره ۴: در صورتی که متقاضی شخص حقوقی باشد می‌بایست اهداف اساسنامه آن مرتبط با فعالیت‌های مشاوره و ارتقای سلامت روان باشد. همچنین ضروری است حداقل دو نفر از اعضای آن دارای مدرک کارشناسی یا کارشناسی موضوع بند ب-۱ باشند و از میان این دو یک نفر عضو هیأت مدیره نیز باشد.

ج - مدارک لازم برای اشخاص حقیقی و حقوقی جهت صدور و تمدید موافقت اصولی و پروانه فعالیت

مدارک لازم مطابق با آیین نامه داخلی ماده ۲۶ و گذراندن حداقل زمان دوره‌های بازآموزی در حوزه سلامت روانی - اجتماعی منطبق با سیاست‌های معاونت مشاوره و امور روانشناختی و انجام فعالیت موثر موضوع بند ب ماده ی ۳ (شرح وظایف مراکز) می‌باشد.

د - شرح وظایف متقاضی ایجاد مرکز

- ۱- مدیریت مالی مرکز
- ۲- مسئولیت رعایت کلیه استاندارد ها، معیارها ، ضوابط ، موازین ، مقررات و دستورالعمل ها و آیین‌نامه‌های مرتبط.
- ۳- معرفی مسئول فنی واجد شرایط.
- ۴- تأمین نظرات مسئول فنی در ارائه خدمات در مواردی که در استاندارد ها، معیار ها، موازین ، مقررات، قوانین، بخشنامه ها، آیین نامه ها، دستورالعمل ها و نظایر آن ذکر شده است.

ماده ۵ - شرایط و مدارک لازم و شرح وظایف مسئول فنی مراکز

الف - شرایط عمومی:

علاوه بر شرایط مندرج در آیین نامه داخلی ماده ۲۶ دارا بودن شرایط ذیل نیز الزامی است:

- دارا بودن حداقل ۲۵ سال تما

ب- شرایط اختصاصی:

- ۱- دارا بودن حداقل تحصیلات کارشناسی یا کارشناسی ارشد در رشته‌های روانشناسی بالینی و عمومی و یا مشاوره .
- تبصره ۵:** دارندگان مدرک کارشناسی ارشد فوق الذکر با کارشناسی غیر مرتبط هم می توانند مجوز مسئول فنی مراکز سلامت روان محلی را دریافت نمایند.
- ۲- دو سال تجربه کار عملی مرتبط
- گذراندن حداقل ۵۰ ساعت آموزش تخصصی شامل آموزش های اقدامات اجتماع محور با هدف ارتقای سلامت روانی
- اجتماعی و دوره آموزشی حوزه سلامت روان بر اساس برنامه های مدون و مورد تأیید معاونت مشاوره و امور روانشناختی .

۶: مسئول فنی و دارنده پروانه فعالیت در صورت دارا بودن شرایط می توانند یکی باشند.

ج - مدارک لازم جهت صدور و تمدید پروانه مسئول فنی:

- مدارک لازم مطابق با آیین نامه داخلی ماده ۲۶ و گذراندن حداقل زمان دوره های بازآموزی در حوزه سلامت روانی - اجتماعی منطبق با سیاست های معاونت مشاوره و امور روانشناختی و انجام فعالیت مورد تأیید موضوع بند ب ماده ی ۳ (شرح وظایف مراکز) می باشد.

د - شرح وظایف:

- ۱ - مدیریت داخلی مرکز
- ۲ - رعایت کلیه استانداردها، معیارها، ضوابط، مقررات، بخشنامه ها و نظایر آن
- ۳ - تأیید کلیه کارکنان دارای صلاحیت مطابق دستورالعمل و اعلام به مؤسس.
- ۴ - مسئولیت ارائه کیفی خدمات در مرکز.
- ۵ - حضور فعال و تمام وقت در مرکز در ساعات کار اعلام شده.
- ۶ - همکاری با ناظرین اعزامی از سازمان بهزیستی و کمیسیون صدور پروانه ها.

ماده ۶ - شرایط نیروی انسانی مراکز

الف - شرایط عمومی:

۱- عدم سوء پیشینه کیفری برای کلیه مشاوران مرکز

۲- عدم اعتیاد به مواد مخدر برای کلیه نیروهای مرکز

ب- نیروی انسانی مراکز سلامت روان محلی

حداقل تعداد نیروی انسانی شاغل در مرکز سلامت روان محلی که حتماً باید دارای مدرک تحصیلی روانشناسی، مشاوره و یا مددکاری باشند دو نفر است که با توجه به فعالیت های محلی و بنا بر نیاز می تواند افزایش یابد.

تبصره ۷: مرکز سلامت روان محلی با توجه به فعالیت ها می تواند از نیرو های محلی جهت اجرای برنامه بهره مند شود.

تبصره ۸: در صورتی که مرکز از نیرو های محلی برای اجرای برنامه های خود استفاده می کند باید فرم همکاری، رضایت و تبعیت از قوانین مرکز را مطابق با فرم شماره ۴ این دستورالعمل تکمیل نماید.

ماده ۷: فضای فیزیکی و تجهیزات مورد نیاز

الف- حداقل فضای فیزیکی برای مرکز

۱ - یک اتاق با ابعاد حداقل ۱۵ مترمربع برای امور دفتری

۲ - سالن حداقل ۲۴ مترمربع مناسب جهت برگزاری جلسات و آموزشهای گروهی با حداقل ۱۲ نفر مخاطب

تبصره ۱۱: بازدید و تایید فنی مکان مرکز از لحاظ امکانات زیر ساختی و بهداشت و فضای مناسب ویژه خدمات مرکز به عهده کارشناس دفتر مشاوره بهزیستی شهرستان / استان می باشد.

ب - تجهیزات مورد نیاز:

۱- محصولات آموزشی شامل کتاب، کتابچه و بروشور

۲- نقشه شماتیک محله

۳- سیستم رایانه ای کامل به همراه پرینتر

۴- فایل قفل دار جهت نگهداری پرونده ها به تعداد مورد نیاز

۵- میز و صندلی برای به تعداد مورد نیاز

۶- وسایل دفتری به تعداد مورد نیاز

۷- حداقل یک خط تلفن مستقل

۸- مواد مصرفی مورد نیاز

۹- وسایل اطفاء حریق

تبصره ۱۲: جهت اختصاص فضای فیزیکی معرفی شده برای دریافت پروانه فعالیت مرکز سلامت روان محلی به فعالیت های دیگر ضروری است با مجوز کتبی از سازمان بهزیستی کشور باشد.

ماده ۸ - مقررات عمومی مرکز

علاوه بر مقررات عمومی مندرج در این نامه داخلی ماده ۲۶ رعایت موارد ذیل الزامی می باشد:

۱ - محل تأسیس مرکز بایستی در مالکیت یا اجاره مؤسس بصورت قانونی باشد (حداقل به مدت یک سال) یا حق استفاده از آن ملک حداقل به مدت یک سال برای ایجاد مرکز از سوی مالک به مؤسس به صورت قانونی داده شده باشد.

۲ - استفاده از پروانه فعالیت منحصرأ محدود به شهرستانی است که پروانه برای آن صادر شده است. تغییر آدرس مرکز باید به اطلاع و تأیید بهزیستی استان برسد.

۳ - پروانه فعالیت مرکز بنام یک نفر صادر می گردد و می بایست توسط یک نفر راه اندازی گردد.

۴ - پروانه فعالیت قابل انتقال به غیر (حقیقی و حقوقی) نمی باشد

۵ - اگر فرد مؤسس به دلیل کشف فساد و اثبات جرم زندانی شود و یا به هر دلیل قانونی دیگر طبق بررسی های بعمل آمده در کمیسیون استانی و عالی صدور پروانه ها از وی سلب صلاحیت گردد، پروانه فعالیت بصورت موقت توسط کمیسیون استانی لغو می شود تا کمیسیون کشوری در مورد آن تصمیم گیری کند.

۶ - نامگذاری مرکز بایستی تحت عنوان « مرکز سلامت روان محلی » با درج جمله «تحت نظارت سازمان بهزیستی استان...» در ذیل تابلو صورت پذیرد. درج عناوین خدمات، منحصر به خدمات ذکر شده در ماده سوم این آیین نامه می باشد و درج هر گونه خدمت دیگری بر روی تابلو تخلف محسوب می شود.

۷ - نصب پروانه فعالیت مرکز و کارت مسئولیت فنی مسئول فنی مرکز در معرض دید مراجعان الزامی است.

۸ - فهرست اسامی کلیه پرسنل تخصصی شاغل در مرکز همراه با عکس آنها و ساعات کار و رشته تخصصی آنان در محل مرکز در تابلویی برای اطلاع مراجعان نصب گردد.

۹ - مرکز موظف است برای کلیه مراجعان و فعالیت های محلی پرونده تشکیل داده و کلیه سوابق و شرح خدمات ارائه شده به آنها را مطابق فرم های ارسالی از مرکز توسعه پیشگیری کشور در آن درج و نگهداری نماید و آمار ماهانه مراجعین را به کارشناس ناظر شهرستان تحویل دهد. پرونده و سوابق مراجعان دور از دسترس سایر مراجعه کنندگان و پرسنل به طور محرمانه نگهداری شود.

۱۰ - ثبت مشخصات کلیه مراجعان در مرکز با ذکر خدمات انجام شده الزامی است.

۱۱ - تعرفه‌های ابلاغ شده از طرف سازمان بهزیستی برای خدمات مورد ارائه در مرکز بایستی در معرض دید مراجعان نصب شده باشد.

۱۲ - در صورت مواجهه با آیین نامه‌ها، مکاتبه‌ها، موازین و مانند آنها که از مراجع مختلف غیر از سازمان بهزیستی برای مرکز صادر یا ارسال می شود، مرکز موظف است موضوع را از بهزیستی استان کتباً استعلام و تقاضای رفع ابهام نماید.

۱۳ - پس از اعطای پروانه، اعلام ساعات فعالیت مرکز الزامی است.

۱۴ - انتشار آگهی تبلیغاتی که موجب گمراهی بیماران یا مراجعین گردد از سوی مرکز ممنوع بوده و استفاده از عناوین مجعول و خلاف حقیقت روی تابلو و سربرگ و یا دادن وعده‌های فریبنده، جرم تلقی شده و با متخلفین برابر مقررات قانونی رفتار خواهد شد.

ماده ۱۱ - ضوابط رسیدگی و برخورد با تخلفات و شکایات

نظارت بر عملکرد مرکز مطابق با آیین نامه داخلی ماده ۲۶ و دستور العمل نظارت معاونت مشاوره و امور روانشناختی می‌باشد.

ضمائم

فرم نظارت بر مراکز سلامت روان (فرم شماره یک)

استان : شهر : تاریخ بازدید:

مشخصات مرکز

نام مرکز	روزهای کاری	ساعت کار
نام موسس	رشته و مدرک تحصیلی	تاریخ صدور پروانه فعالیت
نام مسئول فنی	رشته و مدرک تحصیلی	تاریخ صدور پروانه مسئول فنی
آدرس و شماره تلفن :		

موضوع	شاخص	خوب	متوسط	ضعیف
ساختار فیزیکی	سهولت دسترسی محلی از نظر موقعیت جغرافیایی			
	یک اتاق با ابعاد حداقل ۱۵ مترمربع برای امور دفتری			
	وجود اتاق آموزش گروهی مناسب			
	وجود سرویس بهداشتی مناسب			
	وضعیت نظافت مرکز			
	سیستم سرمایشی و گرمایشی مناسب			
	نصب تابلوی مرکز طبق آئین نامه			
تجهیزات	میزو صندلی به تعداد مورد نیاز			
	فایل قفل دار جهت نگهداری پرونده مراجعان غربالگری و اطلاعات آموزش گیرندگان			
	خط تلفن مستقل			
	وجود رایانه جهت ثبت اطلاعات آموزش گیرندگان و سایر اقدامات انجام شده			
	کتاب ها و جزوات آموزشی			
وضعیت اداری	وسایل اطفاء حریق دارای تاریخ اعتبار			
	نصب پروانه فعالیت مرکز در معرض دید مراجعان			
	نصب پروانه مسئول فنی در معرض دید مراجعان			

			نصب تعرفه های آموزشی در معرض دید مراجعان
			نصب لیست اسامی کارکنان و آموزشگران مرکز
			محافظت از اطلاعات پرونده مراجعین (غیر قابل دسترسی افراد غیر مرتبط)
			نصب و استفاده از نرم افزاری آماری مرتبط برای ثبت اطلاعات درخواست شده در سامانه های آماری معاونت مشاوره
			بایگانی نامه ها و مکاتبات
نیروی انسانی			حضور مستمر مسئول فنی در مرکز
			وجود نیروهای تخصصی طبق دستورالعمل
آموزش			ثبت اسامی و مشخصات آموزش گیرندگان
			ثبت میزان تعرفه های دریافت شده برای دوره های آموزشی
غیر بالکری			ثبت اطلاعات کامل مراجعین
			وجود پرسشنامه های و ابزارهای سنجش در غربالگری بر طبق آیین نامه مرتبط با هر برنامه
			وجود مستندات ارجاع به سطوح بالاتر در صورت لزوم
فعالیت های حمایت گیری محلی			وجود شناسنامه مرکز
			شناسایی وضعیت محله و نیاز سنجی مشکلات روانی افراد محله و مستندات
			وجود مستندات مبنی بر تهیه پروفایل محلی
			برگزاری جلسات سخنرانی و مستندات
			تشکیل گروه های خودیار
			تکمیل فرمهای مرتبط با اقدامات اجتماع
			ثبت فرایند مراحل اقدامات اجتماع محور و تهیه گزارشات مصور از اقدامات انجام شده

آیا مرکز توسط کارشناس ستادی (استان ، شهرستان) بازدید شده است ؟

نام کارشناس و تاریخ بازدید :

نظرات پرسنل مرکز :

نظرات پیشنهادی (نواقص و پیشنهادات رفع موارد):

نام و نام خانوادگی کارشناس بازدید کننده:

تاریخ بازدید:

فرم ارائه گزارش از بازدیدهای دوره ای به معاونت مشاوره و امور روان شناختی بهزیستی کشور

وکمیسیون نظارت استانی

(فرم شماره ۲)

از تاریخ تا تاریخ

استان

ردیف	موضوع بازدید	توضیحات
۱	تعداد مراکز سلامت روان محلی استان	
۲	تعداد مراکز سلامت روان محلی بازدید شده	
۳	اسامی مراکز بازدید شده	
۴	تعداد اخطارهای صادر شده	
۵	توضیحات	

فرم ارائه گزارش از بازدیدهای دوره‌ای به معاونت پیشگیری استان از طریق رئیس بهزیستی شهرستان

(فرم شماره ۳)

از تاریخ تا تاریخ

شهرستان

ردیف	موضوع بازدید	توضیحات
۱	تعداد مراکز سلامت روان محلی شهرستان	
۲	تعداد مراکز سلامت روان محلی بازدید شده	
۳	اسامی مراکز بازدید شده	
۴	تعداد اخطارهای صادر شده	
۵	توضیحات	

بسم تعالی

فرم درخواست همکاری داوطلبانه با مرکز سلامت روان محلی

(فرم شماره ۴)

بدینوسیله اینجانب..... به کد ملی..... ساکن در محله..... جهت همکاری

داوطلبانه با مرکز سلامت روان محلی..... مطابق با قوانین مرکز و سازمان بهزیستی اعلام

آمادگی می نمایم.

نام و نام خانوادگی

تاریخ

امضا